

Abstrakt

Předložená disertační práce pojednává o vzniku, vývoji a rozpadu Občanského fóra. Tento proces zároveň zasazuje do širšího rámce procesu tvorby českého stranického systému. Občanské fórum představovalo nejen jednoho z hlavních aktérů politického dění v prvním roce transformace, ale také základnu, z níž se na sklonku roku 1990 zrodily některé významné politické strany a hnutí, které v dalších letech spoluurčovaly či spoluurčují podobu české politiky.

Práce je časově ohraničena na jedné straně 17. listopadem 1989 a koncem února 1991, kdy dochází k rozpadu Občanského fóra, na straně druhé.

V první kapitole se věnuji vývoji čs. komunistického režimu a opozice proti němu v letech 1987 – 1989. Sleduji jednak proměnu mezinárodně-politické situace čs. režimu v souvislosti se změnami, ke kterým docházelo v okolních zemích sovětského bloku v důsledku probíhajících politických a ekonomických změn v SSSR.

Druhá a nejrozsáhlejší kapitola této disertační práce se zabývá založením Občanského fóra a průběhem jednání zástupců OF s představiteli státní moci v listopadu a prosinci 1989. Analyzuji zde mechanismy fungování OF v prvních dvou měsících, jeho základní strategie a proměny těchto strategií, způsoby komunikace OF s představiteli státní moci. Stejně tak analyzuji vývoj postojů na druhé straně, tzn. u dosavadních držitelů moci, reprezentovaných jednak a především týmem federálního premiéra Adamce (později také M. Čalfy), a jednak zástupci vedení KSČ.

Ve třetí kapitole potom analyzuji jednání OF se státním mocí z pohledu teorie přechodů k demokracii. Jednou z klíčových otázek je zde problém pojmenování politické změny, ke které v Československu na sklonku roku 1989 došlo. Na základě standardních teorií revoluce (L. Edwardse, C. Brintona, J. Krejčího, ale zejména A. Giddense) i na základě standardních teorií tranzice (zejm. práce S. Mainwaringa) docházím k závěru, že se v Československu jednalo o přechod k demokracii v důsledku kolapsu starého režimu.

Ve čtvrté kapitole sleduji procesy, které probíhaly uvnitř OF v bouřlivé době od začátku roku 1990 do červnových parlamentních voleb, kdy OF na jedné straně postupně přebírá stále větší podíl na moci, a na straně druhé je nuceno neustále se vracet ke své nevyřešené základní otázce – podobě hnutí a jeho organizační struktury.

Pátá kapitola představuje analýzu prvních svobodných voleb v červnu 1990. Podávám stručný přehled hlavních kandidujících politických subjektů, jejich vnitřních poměrů; předmětem analýzy je také vztah těchto subjektů k OF.

V šesté kapitole popisují vývoj OF v období po volbách 1990 až do rozpadu OF v únoru 1991. Sleduji procesy názorové diferenciaci uvnitř OF a diskuse o budoucnosti hnutí.

Sedmá kapitola charakterizuje základní zdroje vzniku a mechanismy fungování nové politické elity po listopadu 1989.

Osmá kapitola propojuje poznatky o vývoji OF s poznatky o vzniku a vývoji českého stranického systému. Pokouším se zde analyzovat hlavní faktory, které utvářely vznik českého stranického systému po roce 1989.